

Det finanspolitiska ramverket – regeringens tillämpning 2020

Effektivitetsrevision

Offentliggjord: 17.12.2020

[HELA RAPPORTEN \(SV\)](#)

[SAMMANFATTNING \(EN\)](#)

Vad vi bedömde och varför

För att motverka den djupa lågkonjunkturen till följd av coronapandemin beslutade den svenska regeringen under våren och sommaren 2020 om en serie stödåtgärder som beräknades försvaga de offentliga finanserna med cirka 2 % av BNP 2020. I budgetpropositionen för 2021 föreslogs ytterligare satsningar om sammantaget 108 miljarder kronor (2.1 % av BNP) i syfte att återstarta ekonomin.

Expansiv finanspolitik är helt klart nödvändigt för att stabilisera ekonomin i kristider. Samtidigt är det viktigt att upprätthålla sunda offentliga finanser på lång sikt. Vi har därför granskat regeringens finanspolitik i förhållande till det svenska finanspolitiska ramverket, vars syfte är att säkerställa en långsiktigt hållbar och transparent finanspolitik.

Ramverket innehåller flera budgetpolitiska mål och principer för transparent redovisning, och har fastslagits av riksdagen. Det har funnits på plats sedan början av 2000-talet och har förfinats under åren, bland annat som en följd av våra återkommande granskningar i ämnet.

Våra iakttagelser

Granskningen visade att regeringens krisåtgärder medför kraftiga underskott, och att överskottsmålet för den offentliga sektorn inte kommer att nås. Tillfälliga avvikelser från målnivån är tillåtna av stabiliseringspolitiska skäl, eftersom överskottsmålet gäller över en konjunkturcykel. Regeringen har däremot inte redovisat den obligatoriska planen för hur överskottsmålet åter ska nås på sikt.

Ett annat av de budgetpolitiska målen är utgiftstaket för staten, vars nivå regeringen har höjt kraftigt för 2020 och de följande åren. Granskningen visade att regeringen hade giltiga motiv att höja utgiftstaket för 2020, eftersom pandemin kraftigt förändrade förutsättningarna för finanspolitiken. Men de kraftiga höjningarna av utgiftstaken för 2021 och 2022 har ingen grund i regeringens prognoser för den makroekonomiska utvecklingen, utan motiveras av ett behov av extremt stora säkerhetsmarginaler.

Det tak som regeringen föreslår för statens utgifter år 2023 är tillbaka på normala nivåer i förhållande till den svenska ekonomins storlek. Detta begränsar utrymmet för permanenta utgiftsökningar under krisen och innebär att de föregående årens extrema marginaler endast kan användas för tillfälliga åtgärder. Mot den bakgrunden är det en brist att omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder på budgetens utgiftssida inte framgår tydligt av regeringens budget.

Vår slutsats

Vi drog slutsatsen att finanspolitiken i huvudsak har utformats och redovisats i enlighet med det finanspolitiska ramverket. Det finanspolitiska ramverket ger regeringen stöd för att tillfälligt avvika från överskottsmålet av stabiliseringspolitiska skäl. Men det finns också brister: Genom att avstå från att redogöra för hur återgången till överskottsmålet ska ske, följer regeringen inte budgetlagen. Vi bedömer att det osäkra läget inte utgör skäl för att inte följa bestämmelserna i budgetlagen. Tvärtom är det just i plötsliga konjunkturedgångar som avvikelser från målnivån kan förväntas uppstå.

Vi bedömde också att regeringen har höjt utgiftstaken för 2021 och 2022 på ett sätt som saknar stöd i ramverket och som riskerar att medföra mindre effektiva utgiftsprioriteringar. Nivåerna är så högt satta att takets funktion som instrument för att stödja överskottsmålet sätts ur spel. Ett alternativ som hade rimmat bättre med utgiftstakets tänkta funktion hade varit att höjningarna endast omfattade behovet som följer av den stabiliseringspolitik som regeringen faktiskt bedriver, plus en marginal för ovanligt stor makroekonomisk osäkerhet. Om finanspolitikens förutsättningar förändras dramatiskt igen, finns det alltid en möjlighet för regeringen att återkomma till riksdagen med förslag till nya nivåer på utgiftstak.

Vi rekommenderade också att regeringen senast i 2021 års ekonomiska vårproposition borde förtydliga omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder på budgetens utgiftssida.